

Naar aanleiding van de recente geweldsuitbarstingen tegen de Palestijnse bevolking merkt de emeritus patriarch Michel Sabbah het volgende op: 'zolang aan degenen die in Oost-Jeruzalem, op de Westelijke Jordaanoever en in de Gazastrook wonen, een regime van militaire bezetting blijft worden opgelegd, en zolang binnen de staat Israël een regime van discriminatie blijft bestaan, zal er geen einde komen aan de cyclus van geweld.....Zolang de internationale gemeenschap zich onttrekt aan haar verantwoordelijkheid voor de situatie in Israël/Palestina, zullen de radertjes van dit schijnbaar eindeloze conflict blijven draaien.'....'het moet in ondubbelzinnige bewoordingen worden herhaald: de onderliggende oorzaak en de primaire context van het geweld is de bezetting van Palestina....' De aanslagen die Palestijnse burgers van Israël uitvoeren ziet hij als een teken van wanhoop t.a.v. de voortdurende discriminatie van Arabieren in Israël zelf en het regime van ongelijkheid. Daden als een schreeuw van woede tegen degenen die bezig zijn de Palestijnse identiteit van de Palestijns-Arabische burgers van Israël uit te wissen.

Helaas, zo vervolgt hij: zolang de Palestijnen volstaan met verbaal protest of geweldloze acties, voorzover door Israël toegestaan, (en vaak worden ook dat soort protesten in de kiem gesmoord) , worden zij door de Internationale gemeenschap genegeerd, wordt de indruk gewekt dat alles normaal is en bevordert zij de normalisatie van de gewelddadige bezetting.

De dubbele standaard die de internationale gemeenschap hanteert, nu zij Russische agressie en bezetting met luide protesten en strafmaatregelen confronteert, versterkt alleen maar de frustratie en wanhoop bij de Palestijnen. Tot zover, vrij weergegeven, Michel Sabbah.

Sabbah doet hier wat in onze kerk veelal ontbreekt: het plaatsen van gebeurtenissen in context, in dit geval een context van militaire bezetting, discriminatie en apartheid. Om nog maar te zwijgen over het ontbreken van enige reactie als Palestijnse en Israëlische NGO's tot terroristische organisaties worden bestempeld, of wanneer de staat waarmee men een aparte verbondenheid heeft, zich ontwikkelt tot een apartheidstaat.

En de theologische onderbouwing die gegeven wordt om de beleden 'onopgeefbare verbondenheid met het joodse volk' inhoud te geven blijft wankel.

Op de website van Kel is te lezen: 'de benaming "het volk Israel" wordt breed opgevat . Het is het volk Israël zoals het zichzelf verstaat. Waarna wordt opgemerkt dat dit zelfverstaan heel divers is; het heeft te maken met het Joodse volk waar ook ter wereld, met de joodse religieuze traditie en de staat Israël.

Ik weet niet hoe het u vergaat bij het horen van zo'n tekst (die in varianten ook in officiële kerkelijke notities over deze thematiek te vinden is), maar zo breed en vaag geformuleerd is het voor elk denkbare kar te spannen.

Let wel: de kerk zegt hiermee ook een aparte relatie met een staat te hebben. Het lijken Russische toestanden. Al doende wordt zo alle ruimte open gelaten voor de

politieke theologie van christenzionisten, die de totstandkoming van de Joodse staat en de verdere ontwikkeling daarvan beschouwen als onderdeel van Gods heilsplan met de wereld; messiaanse tijd breekt aan zoals door de profeten voorzegt.

Kritiek op Israël geldt dan al gauw als kritiek op Gods werk.

In het joods leerhuis leerde ik o.a. dat profeten geen voorspellers of waarzeggers zijn, maar waarheid zeggers. Het zijn de broodnodige dwarsliggers die zeggen waar het op staat.

Die functie, het staan voor de mensenrechten van Palestijnen lijkt nu in de protestantse kerk grotendeels vacant.

In handen van zionisten en christenzionisten is de bijbel een gevaarlijk boek. Aan Ben Gurion ontleen ik de uitspraak: 'alleen een blinde ziet niet dat de bronnen van dit conflict niet politiek, economisch of alleen militair zijn, maar ook ideologisch.' Van die ideologische middelen die ingezet zijn en die de christenzionisten hier sterk beïnvloeden, wil ik in het vervolg een paar noemen.

Zo onderkende Ben Gurion 4 centrale gebeurtenissen in de geschiedenis van de nieuwe staat Israël: de uittocht uit Egypte, de bijeenkomst op de Sinai, de verovering van het land door Jozua en het ontstaan van de staat Israël. Een sprong van enkele duizenden jaren.

Het binnenkomen van joden in Palestijns gebied werd beschreven in termen van terugkeer naar het land dat ons beloofd is en leeg. Uit de mythe van het lege land blijkt ook een bijzonder lage waardering voor toenmalige Palestijnse bevolking en cultuur. Zoals Chaim Weizmann (die bekend staat als gematigde zionist) opmerkte: ach, de Britten vertelden dat er daar een paar honderdduizend negers (kushim) wonen, maar die zijn verwaarloosbaar.

Die tussenliggende duizenden jaren geschiedenis van joden en jodendom in verschillende gedaantes, vond Ben Gurion van geen belang. De onafhankelijkheidsoorlog, zo stelde hij, brengt ons dichter bij Jozua dan alle toespraken op de zionistische congressen. Het recente verleden bestaat helaas niet, want haar jodendom is vernietigd. Een 5-tal aspecten, passend binnen Ben Gurions ideologie wil ik nog kort noemen.

1. Al doende werd een mythe van continuïteit versterkt: een doorgaande lijn van joods volk zoals in bijbelteksten beschreven en joodse bevolking in het Israël van nu. Met voorbijzien van de eeuwenlange zeer gevarieerde uiteenlopende posities en ervaringen van joden en joodse minderheidsgroepen 'all over the world'.
2. Dat negeren hiervan en het uitsluitend aandacht vestigen op de levens en ervaringen van joden in m.n. midden- en oost Europese landen in de 19^e en 20ste eeuw, versterkte het beeld van de jood als eeuwig slachtoffer, altijd achtervolgd en bedreigd. Dat paste ook bij het wereldbeeld van Herzl die meende dat alleen een joodse staat definitief een einde zou maken aan het antisemitisme. Zoals ook nu het beeld van Israël als de kleine David die het

steeds moet opnemen tegen de grote Goliath binnen christenzionistische kringen breed leeft.

Overwinningen van Israel worden soms beschreven als mirakels; Gods ingrijpen daarbij wordt verondersteld, terwijl een eenvoudige rekensom over aantallen tanks/vliegtuigen e.d. een overwinning had kunnen voorspellen.

Naim Ateek, oprichter van de christelijke grassroot organisatie Sabeel Jerusalem stelt vast 'veiligheid voor Israel fungeert als gouden kalf waaraan veel wordt opgeofferd'.

En de filosofen Finkielkraut en Sloterdijk merken scherp op: 'als er geen realistische inschatting gemaakt wordt (ze bedoelen een inschatting over eigen kracht en veiligheid), gaat een volk niet ten onder in een gaskamer, maar in een angstkamer.

(De politiek zionisten hadden overigens in de beginjaren na de oorlog, niet veel waardering voor de joodse bevolking die zich onder het naziregime als makke schapen liet afslachten. Sabon, een zeepje deed enige tijd de ronde als typering voor deze joden. In de staat Israël zou een nieuwe jood opgroeien, een Muskeljude, geharnast, een Sabra, stekelig als een cactus).

3. Onder Ben Gurion ontwikkelde het zgn. *statism* als publieke religie: alle inspanningen werden gericht op het komen tot een zelfstandige nationale joodse staat. Een staat tot elke prijs, waarbij voor hem gold dat de Thora het mandaat verschafte en niet de internationale gemeenschap.

Dit 'geloof in de joodse staat' ging gelden als hoogste waarde; alle activiteiten werden gebundeld om die waarde te realiseren.

In de beginfase van de nieuwe staat werden de sabra's, die arbeid combineerden met gewapende verdediging tot model-helden. Pas later toen Israel eenmaal stevig gevestigd was kreeg de Endlösung een plek in het joods Israëliisch bewustzijn en konden de opstanden en het verzet in de ghetto's op meer waardering rekenen.

Nu neemt de *Shoah* een centrale plaats in binnen de nationale identiteit, en kregen de joodse slachtoffers van de Holocaust postuum het Israëliisch staatsburgerschap toegekend.

4. Bij die religieus politieke staatsvorming en nieuwe joodse identiteit werden waar mogelijk bijbels klinkende termen gebruikt: immigratie werd 'inzameling van de ballingen' genoemd, of terugkeer; bij het vieren van onafhankelijkheidsdag wordt gesproken over 'het op je nemen van het juk der geboden',

Archeologie ontwikkelde zich tot een bijna nationale sport, om maar te bewijzen dat 'de bijbel toch gelijk heeft'. Dit opnieuw ten nadele van de rechten en mogelijke claims van de Palestijnen.

Maar de bijbel is geen geschiedenisboek van het joodse volk zoals door de politiek zionisten wordt geclaimd. Een exodus zoals beschreven in dat gelijknamige boek en de gebeurtenissen in het boek Jozua hebben zo niet plaats gevonden.

4b. Hebreeuws als officiële taal, hoge ambtenaren en militairen werden verplicht om een joodse, liefst bijbels klinkende naam aan te nemen, zo ook kregen Palestijnse dorpen, steden, rivieren en bergen Hebreeuwse namen. Dit alles diende, naast versterking van het beeld van een continue joodse aanwezigheid en cultuur, er ook voor om de herinnering aan alles wat Palestijns is, materieel en immaterieel, uit te wissen. Een proces van verjoodsing dat nog steeds gaande is.

Ben Gurion was daar heel duidelijk in : ‘met joodse onafhankelijkheid of een joodse staat bedoelen we: joods land, joodse grond, joodse arbeid, joodse economie, joodse landbouw, joodse industrie, joodse zee. We bedoelen joodse veiligheid, bescherming, onafhankelijkheid zoals voor elk ander vrij volk’.

5. Het leger kreeg een centrale functie bij de opbouw van de staat (en heeft die nog steeds). Ook hier dienden bijbelse verhalen als bron van de overheersende ideologie: niet de sterke arm van God bevrijdt, maar de sterke arm van het leger/IDF. Voor het leger verscheen een herschreven *Passover Haggada* . En in een lied gezongen op het chanoekafeest, veranderde de zin ‘wie kan de heldendaden van God verhalen’, in ‘wie kan de heldendaden van Israël verhalen’.

Opmerkelijk is dat deze veranderingen die het religieus politieke zionisme met zich bracht wel door de kerk werden opgemerkt, maar dat het tot op de dag van vandaag niet leidde tot een andere waardering/kijk op het politiek zionisme en het christenzionisme.

De politieke theologie van de christenzionisten die blind is voor de mensenrechtenschendingen en het internationaal recht door de staat Israel, wordt door de PKN niet veroordeeld, maar gedoogd.

De onlangs verschenen brochure ‘onopgeefbaar verbonden’ (Protestantse Raad voor KeI) geeft een waaier aan mogelijke meningen en opvattingen, zonder dat een eigen visie wordt helder gemaakt.

Een kerk als supermarkt: voor elk wat wils; ongeloofwaardig.

Jan den Hertog, Culemborg 21 mei 2022